

Jan Beuving

cabaretier, Zeist

janbeuving@gmail.com

Het keerpunt van Maarten van der Weijden

Alle topsport is een experiment

In een rubriek die 'het keerpunt' heet, mag een interview met oud-topzwemmer Maarten van der Weijden niet ontbreken. Maarten van der Weijden rondde in 2005 zijn studie wiskunde in Utrecht af. Een studie die ruw onderbroken werd door een acute vorm van leukemie die hem trof. Hij overleefde de ziekte, richtte zijn pijlen op een topsportcarrière en won in 2008 olympisch goud op de 10 kilometer open water. Tegenwoordig is hij werkzaam bij Unilever. Een gesprek over de parallellen tussen wiskunde en topsport. "Ik kan genieten van de rust tijdens een keerpunt."

Hoeveel keerpunten heb jij in je leven gezwommen, schat je?

"In het open water heb je natuurlijk geen keerpunten, even los van de boeien waar je omheen moet zwemmen, maar bijna alle trainingen voor de wedstrijd doe je in een zwembad. Ik heb wel eens uitgerekend dat ik in totaal ongeveer 50.000 kilometer gezwommen heb. Het overgrote deel daarvan was in een 25-meterbad, dus laten we zeggen dat ik gemiddeld elke 33 meter een keerpunt zwom. Dat betekent dat ik ongeveer anderhalf miljoen keerpunten heb gezwommen."

Een duizelingwekkend aantal.

"Ja. Het voordeel van een keerpunt is wel dat je twee seconden niets hoeft te doen. Ik zwom daarom graag in een 25-meterbad. Mijn keerpuntentechniek is niet geweldig, maar omdat mijn lichaam snel kon herstellen, rustte ik uit tijdens de keerpunten. Daardoor kon ik mee met de snellere zwimmers."

Iedereen die jouw olympische finale gezien heeft, weet dat wiskundig inzicht een be-

ten is een rechte lijn, dus ik sneed de hoek die zij maakten af."

Dacht je ook echt aan dat principe toen je daar zwom?

"Ja. Of althans: ik denk dat ik de enige was die logisch nadacht, in plaats van blind bij de anderen te blijven. Ik keek op en zag waar we naartoe moesten, en dus ging ik die kant op. De schuine zijde van de driehoek is immers korter dan de twee rechthoekszijden bij elkaar. Eigenlijk heb ik dankzij de stelling van Pythagoras olympisch goud gewonnen."

langrijke rol speelde in de laatste meters.

"Mijn twee overgebleven concurrenten zwommen eerst een stuk naar rechts, om vervolgens linksaf naar het finishbord te gaan. Maar de kortste weg tussen twee pun-

Maarten van der Weijden

De bookmakers hadden me overigens een kans van 1 op 40 gegeven om te winnen. Er deden maar 25 zwemmers mee, dus dat is geen hoge kans. Als we de race duizend keer gezwommen hadden, waren er anderen die veel vaker zouden hebben gewonnen dan ik. Ik leg daarom ook altijd uit dat er behalve heel hard trainen ook gewoon geluk bij komt kijken.”

Is die liefde voor berekenend redeneren ook de reden dat je wiskunde ging studeren?

“Mijn vader is altijd wiskundedocent geweest, en mijn zus studeerde ook wiskunde. Op de middelbare school haalde ik ook goede cijfers, dus het was vooral de makkelijkste keuze.”

Genoot je wel van je studie? Of had het zwemmen voorrang?

“In het begin ging het heel goed, maar naarmate het zwemmen belangrijker werd, daalden de cijfers. En toen had ik al heel snel het besef: als je niet heel goed bent, is het ook veel minder leuk.”

Zou je een goede wiskundige zijn geworden, als je niet gezwommen had?

“Ik denk dat ik ver had kunnen komen, maar niet aan de top. Toen ik wiskunde ging studeren had ik een heel romantisch idee, dat ik als professor in een hokje problemen op ging lossen, en dat ik daarvan zou genieten. In het eerste jaar kregen we die documentaire over Andrew Wiles te zien, die op zijn zolderkamer de stelling van Fermat bewijst. Dat vond ik helemaal geweldig. Hij liet er alles voor om de oplossing te vinden. Maar uiteindelijk zou ik dan toch het sociale misen in mijn werk.”

Maar heb je zelf niet als een soort Andrew Wiles geleefd in aanloop naar de olympische spelen?

“Ja. Maar het verschil is dat Wiles zeven jaar geïsoleerd leefde, terwijl mijn extreme periode veel korter duurde. Maar, toen ik de documentaire gezien had, dacht ik: dat wil ik ook. In de wiskunde. Mijn ouders vonden mijn studie ook belangrijker dan mijn zwemcarrière.”

Toch heb je uiteindelijk geen Fieldsmedaille maar een olympische medaille gehaald. Waar heeft die omslag plaatsgevonden?

“Daarin heeft mijn ziekte een heel grote rol gespeeld. Na alle behandelingen was het moeilijk om de wiskunde weer op te pakken. Ik had de eerste anderhalf jaar afge-

rond, maar ik was er lang uit geweest, en ik moest veel weer opnieuw doen. De wiskunde is een bouwwerk van kennis. Als je een jaar gestopt bent met bouwen, kun je niet verwachten dat je nog het hele bouwwerk begrijpt. In het zwemmen kon ik mijn vooruitgang veel beter meten. Bij mijn studie was dat veel lastiger. Ik kon niet al die vakken weer opnieuw gaan doen. Ik voelde me wel verplicht om het af te maken, maar de laatste jaren vond ik niet echt leuk. Ook omdat het zwemmen toen veel gaver was.

De tijd dat ik ziek was, was echt het keerpunt, in die zin dat ik daarna echt bewust voor het zwemmen koos. Ervoor ging mijn leven een beetje automatisch — zo was ik ook wiskunde gaan studeren — maar daarna nam ik echt het heft in eigen hand.”

Heb je — behalve in die laatste olympische meters — profijt van de wiskunde gehad bij het zwemmen?

“In de wiskunde accepteer je niet dat dingen gaan zoals ze gaan, je wilt het snappen. Zo heb ik kleine logische dingen veranderd. Ik heb een langere aangeefhengel geïntroduceerd, zodat ik buiten de groep kon drinken in het water. Ik moest de landencode op mijn hoofd zichtbaar hebben, maar een badmuts houdt warmte vast. Daarom schreef ik de code op mijn hoofd. Wiskunde heeft me geleerd om in oplossingen te denken. Het openwaterzwemmen voelde in die tijd als een wiskunde waar nog geen regels waren. Het was voor het eerst olympisch, dus er was niets vastgelegd. Je kon alles zelf definiëren.”

Je hebt ook maandenlang geslapen in een tentje met zuurstofregulatie.

“Ja. De eerste resultaten daarvan waren niet goed. Ik wilde alleen verder als er bewijs was dat het werkte. Toen zei mijn coach iets heel slims: “Maarten, jij vraagt om een wetenschap. Maar die is er niet. Er is geen steekproef van duizenden mensen die ziek zijn geweest en nu dit doen. Jij bent de enige. $n = 1$.” Ik was eigenlijk een experiment, zoals alle topsport een experiment is. Er zijn misschien wel vijftig variabelen die een rol spelen bij pieken op het juiste moment. Maar je krijgt maar een stuk of tien kansen in je carrière om uit te zoeken hoe je de variabelen moet afstemmen. En voor een olympische finale maar één.”

Was je doorgegaan voor een volgende kans als je niet gewonnen had?

“Nee. Ik had mezelf voorgenomen dat ik so-

wieso zou stoppen als ik het podium niet zou halen. Dan was het alle tijd blijkbaar niet waard.”

Maar je haalde wél het podium, en toch stopte je.

“Ik koos voor een nieuw keerpunt, ja. Het mooie van een keerpunt is dat je even stil staat en kunt bedenken: wie ben ik nou, waar wil ik heen, en hoe ga ik dat doen? In zo’n keerpunt kun je alles weer opnieuw inrichten. Ik kan echt genieten van de rust tijdens zo’n keerpunt. Het zijn de meest waardevolle momenten in mijn leven geweest. Ik vind het altijd lastig om mijn periode van ziek zijn als waardevol te bestempelen, maar ik heb in die tijd wel leren nadenken over wie ik zelf ben. Toen ik met zwemmen stopte, deed ik dat weer.”

Je werkt inmiddels voor Unilever. Wat doe je daar precies?

“Ik ben sales controller voor alle producten die Unilever aan Albert Heijn verkoopt. Ik ben financieel verantwoordelijk voor alle transacties.”

Komt daar veel wiskunde bij kijken?

“Nee, wel veel logisch nadenken. Unilever en Albert Heijn zijn complexe bedrijven, waarbij veel belangen spelen, en waarbij het van belang is om je kansen op succes in te schatten. Het is heel erg veel vooruitdenken, schaken haast. Een beetje hoe ik als zwemmer aan het schaken en inschatten was. Het is constant uitzoomen en inzoomen, zoals in een wiskundig bewijs. Eerst uitzoomen om te kijken waar je heen wilt, en vervolgens inzoomen om stap voor stap de goede richting op te gaan.”

Je houdt van keerpunten. Zie je jezelf in de toekomst weer eens radicaal omdraaien?

“Ik wil mezelf continu blijven uitdagen. Maar op een dag zal de uitdaging hier weg zijn, en komt er zeker een nieuw keerpunt. Maar het is anders dan vroeger. Toen ik wiskunde ging studeren, wist ik niet dat ik ziek zou worden. En toen ik zwom, had ik geen tijd om na te denken over wat er daarna zou komen. Nu kijk ik veel bewuster uit naar het volgende keerpunt. En terwijl ik uitkijk, ben ik tevreden met hoe het nu gaat, en ik weet dat ik tevreden blijf als ik blijf uitkijken.”

Wegens zwangerschapsverlof van Ionica Smeets wordt deze rubriek eenmalig verzorgd door Jan Beuving. Heeft u een goede suggestie voor een (Nederlandse) wiskundige met een bijzonder keerpunt in zijn of haar carrière? Stuur dan een e-mail naar i@ionica.nl.